

AUREL SCRIDON

ALEXANDRU HUSAR

METAPOETICA UNEI EXISTENȚE

TIPO MOLDOVA

AUREL SCRIDON

ALEXANDRU HUSAR

METAPOETICA UNEI EXISTENȚE

Colecția ACADEMICA

TIPO MOLDOVA

Liniile unui portret - *Alexandru Husar.* *Metapoetica unei existențe*

Publicată în 1972, teza de doctorat a lui Al. Husar - *Metapoetica* - era o sinteză a concepțiilor despre artă, din vechime până în veacul al XX-lea, urmărind în vertiginoasa lor diversitate, anumite principii comune, legi adânci și statornice. Preluând termenul din titlu, Aurel Scridon, autorul primei cărți consacrate profesorului, propune din capul locului o lărgire a înțelesului, atunci când, pentru a cuprinde personalitatea protagonistului, vorbește despre „metapoetica unei existențe”, una construită din lungi și multe căutări. Scurt timp arhivar și profesor la Năsăud, apoi la universitatea din Cluj și, cel mai mult, la cea din Iași, el a fost „filosof, estetician, istoric, critic, poet, jurnalist, exeget, teoretician literar, hermeneut, memorialist, enciclopedist, traducător, bibliofil”, cumulând o sumă de însușiri într-o figură singulară. Printre explicațiile unei atare deschideri, analistul menționează pe de o parte formația sa, într-o vreme marcată de febrile dezbateri de idei și de frământări politice, iar pe de altă parte influența unor magiștri precum Tudor Vianu, Mihai Ralea și Nicolae Iorga. Pe acest fond temeinic, încheie Aurel Scridon, țelul, punctul de convergență al tuturor cercetărilor lui Al. Husar, a fost, încă din tinerețe, ridicarea statutului culturii noastre de la nivelul regional, la cel european, sporul ei de imagine. Că afirmațiile acestea inițiale au greutate o demonstrează mai departe întregul volum consacrat profesorului, o veritabilă monografie, rezultată din cercetări îndelungate și susținute. Indiscutabil, atât anvergura existenței sale, de aproape nouăzeci de ani, cât și numărul însemnat al cărților, pe lângă multe alte documente de parcurs au cerut timp și efort.

Deschiderea cărții este consacrată reperelor biografice ordonate cronologic, care compun un portret-mosaic, plecând de la informațiile cele mai accesibile, cele din paginile autobiografice publicate, sprijinite de mărturiile contemporanilor, orale ori scrise, ca și din manuscrise și alte surse, din felurite arhive - ale familiei, ale unor instituții năsăudene, ale universităților unde a profesat: caiete școlare, corespondență, fotografii etc. Nu puține, nici scurte au fost interviurile cu sora cea mică de la Cluj, Mărioara Rusu, cu nepoata Georgeta Marc, între altele; și nu simplă era descifrarea grafiei scriitorului, uneori ilizibilă. Cu modestie, cercetătorul definește ceea ce rezultă din acestea toate drept un „contur biografic”. Într-adevăr, mulți dintre oamenii care-l puteau evoca s-au stins; tot așa, pe lângă conferințele înregistrate și studiile ori articolele tipărite, o sumedenie de alocuțiuni rostite la întruniri publice - lansări de carte, vernisaje - s-au pierdut; la fel, se șterg amintirile de la dialogurile informale cu prietenii, punctate de intervențiile sale erudite și

CUVÂNT ÎNAINTE

Filosof, estetician, istoric, critic, poet, jurnalist, exeget, teoretician literar, hermeneut, memorialist, enciclopedist, traducător, bibliofil, sunt doar câteva dintre atributele asociate universitarului Alexandru Husar, fiecare dintre ele, luate separat, putând crea o stare de confort intelectual suficientă oricărui cărturar al zilelor noastre. Cum au ajuns toate acestea să definească aceeași persoană? Poate prin faptul că destinul său s-a împlinit într-o perioadă de efervescență istorică emulatoare, sau poate datorită formării sale enciclopedist-umaniste tipice perioadei interbelice, sau poate norocului de a fi avut ca îndrumători dascăli pe care orice student și i-ar fi dorit (Iorga, Vianu, Ralea). Iar dacă toate aceste atribute vor fi grefate pe un spirit modest și pe o curățenie morală de care a dat dovadă în întreaga sa viață, vom obține tabloul complet al celui care a pus estetica pe rafurile celor mai importante biblioteci ale lumii.

Evocarea unei personalități de calibrul filosofului Alexandru Husar, la un deceniu după trecerea sa în neființă, dar cărui imagine este încă proaspătă în memoria celor care l-au cunoscut, presupune, dincolo de consemnarea, mai mult sau mai puțin sentimentalistă, a unui destin de excepție, înțelegerea unei existențe de o discreție exemplară, aflate sub semnul unui remarcabil intelectualism, dar și cunoașterea unei opere ce a modelat, decisiv, conștiința multor generații. Într-un fel, cunoașterea unui om poate fi mai profundă prin intermediul operei sale, creațiile de valoare nefiind altceva decât plăsmuiri din substanța creatorului lor, acestea facilitând creionarea unei imagini mult mai complete a unei conștiințe pilduitoare, a cărei autoritate intelectuală a fundamentat spiritualitatea acestui popor.

Îmi este foarte proaspătă în minte prima întâlnire cu filosoful Alexandru Husar, petrecută cu aproape un sfert de veac în urmă în căsuța lui de la Șândroaia, un mic cătun situat la doi kilometri de Piatra Fântânelor. În urma unui lung periplu prin țară, însoțit de una dintre nepoatele filosofului¹ și soțul acesteia, a apărut ideea reînțoarcerii la Bistrița prin Moldova, prin Pasul Tihuța, sperând la o întâlnire cu „universitarul” de la Iași, ce se retrăgea adesea în acest loc uitat de lume pentru a-și așterne pe hârtie,

¹ Este vorba despre Georgeta Marc, fiica uneia dintre surorile filosofului, Elisabeta. (n. a.)

CUPRINS

Liniile unui portret - <i>Alexandru Husar. Metapoetica unei existențe</i>	5
CUVÂNT ÎNAINTE	9
CONTUR BIOGRAFIC	13
<i>Primii ani pe tărâmul literelor</i>	17
<i>Anii de liceu</i>	21
<i>Anii de studenție</i>	26
CARIERA DIDACTICĂ ȘI DE CERCETARE	35
<i>Etapa năsăudeană</i>	35
<i>Etapa clujeană</i>	39
<i>Alexandru Husar - ardeleanul moldovizat</i>	53
Alexandru Husar, poetul	69
Alexandru Husar, istoricul	93
O lecție de istorie. <i>Dincolo de ruine. Cetăți medievale</i>	101
Pioni pe tabla de șah a istoriei. <i>Cetăți de pe Nistru</i>	104
Un postulat al acestui neam. <i>Ideea europeană sau Noi și Europa</i>	107
Mistificarea istoriei. <i>O, Tempora! Lecțiile istoriei</i>	131
Memorialistul Alexandru Husar	138
O jumătate de veac de existență. <i>Periplu prin memorie</i>	140
Un caleidoscop al veacului său. <i>Vremea de apoi</i>	146
<i>Anti-Gog - ideea unei replici</i>	152
Alexandru Husar - exeget, estetician, teoretician al literaturii și artei	175
Note de lectură. <i>Întoarcerea la literatură. Printre clasici</i>	179
O istorie a spiritului uman. <i>Ars longa. Probleme fundamentale ale artei</i>	183
Exerciții de sistematizare. <i>Metapoetica. Prolegomene</i>	191

Dinamica artei. <i>Izvoarele artei. Ad fontes.</i>	198
Un mit fundamental. <i>Miorița (De la motiv la mit).</i>	203
Un spirit european. <i>Pro Eminescu.</i>	209
Identitatea unei generații. <i>Printre contemporani. Oameni și cărți.</i>	223
Profil. <i>Lucian Blaga între amintire și actualitate.</i>	226
...și, nu în ultimul rând, Alexandru Husar - traducătorul.....	240